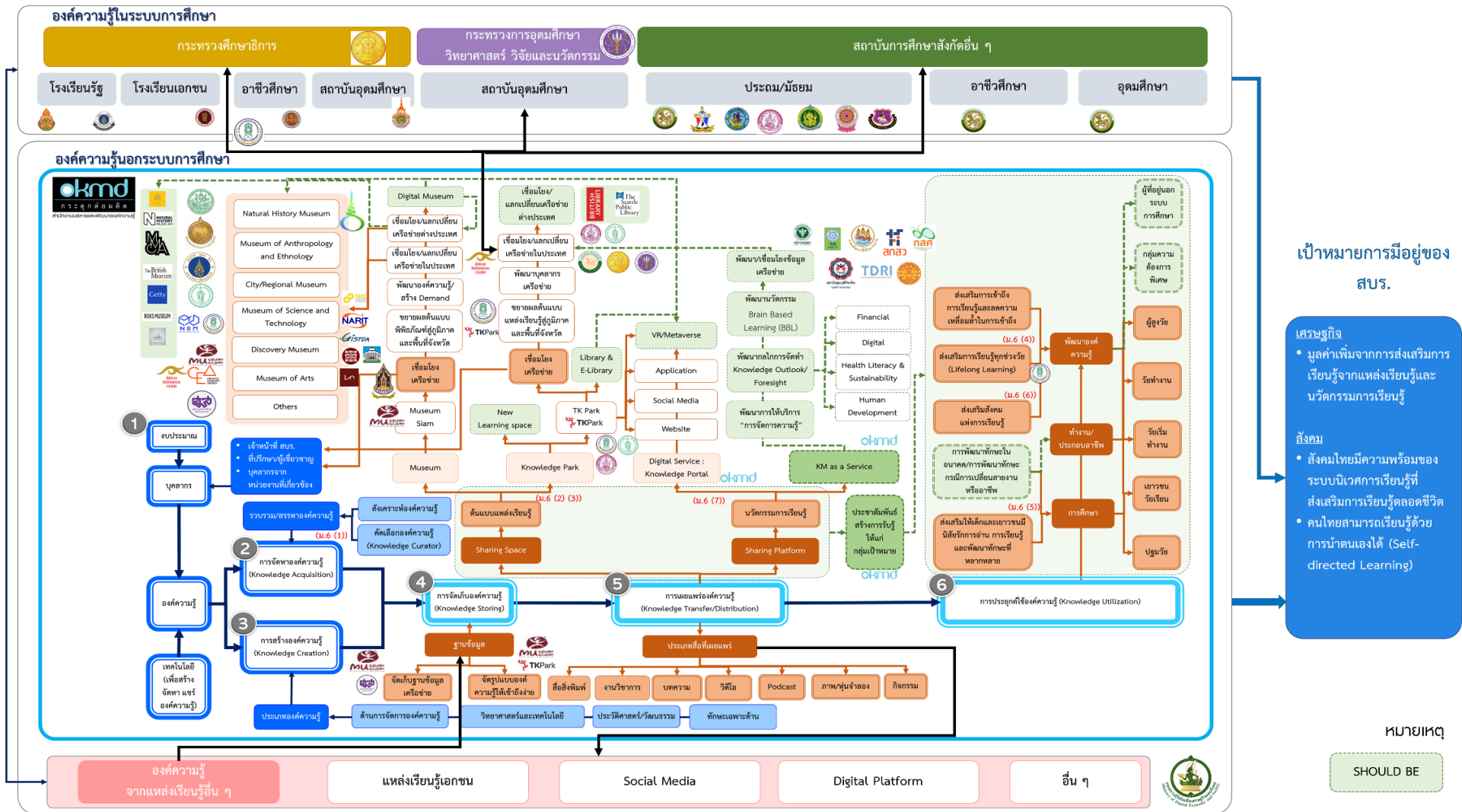

แผนผังความสัมพันธ์ของสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) (องค์การมหาชน) ในระบบนิเวศ (Ecosystem)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศ (Ecosystem)

โลโก้	ชื่อหน่วยงาน	ส่วนงานที่เกี่ยวข้อง			โลโก้	ชื่อหน่วยงาน	ส่วนงานที่เกี่ยวข้อง		
		ส่วนงานกลาง	NDMI	TK Park			ส่วนงานกลาง	NDMI	TK Park
	กระทรวงศึกษาธิการ	✓		✓		สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย	✓		
	กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	✓		✓		กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา	✓		
	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย		✓			กระทรวงวัฒนธรรม		✓	
	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร		✓			กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	✓		
	สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)		✓			สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	✓		
	กรมส่งเสริมการเรียนรู้	✓	✓	✓		มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	✓		
	ศูนย์การเรียนรู้ กฟผ.สำนักงานกลาง		✓	✓		National Palace Museum		✓	
	กรมศิลปากร		✓			National Taiwan Museum		✓	
	กรุงเทพมหานคร	✓	✓	✓		National Museum of the Philippines		✓	
	องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ		✓			Vatican Museums, Rome		✓	
	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น		✓	✓		Guggenheim, Bilbao		✓	

Wong

โลโก้	ชื่อหน่วยงาน	ส่วนงานที่เกี่ยวข้อง			โลโก้	ชื่อหน่วยงาน	ส่วนงานที่เกี่ยวข้อง		
		ส่วนงานกลาง	NDMI	TK Park			ส่วนงานกลาง	NDMI	TK Park
	การทางพิเศษแห่งประเทศไทย		✓			Natural History Museum, London		✓	
	สถาบันวิจัยดาราศาสตร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน)		✓			Rijksmuseum, Amsterdam		✓	
	สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว		✓			National Museum of Modern and Contemporary Art, South Korea		✓	
	สำนักส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ			✓		British Museum, London		✓	
	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร		✓			J Paul Getty Museum, Los Angeles		✓	
	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ	✓				The British Library			✓
	กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	✓				The Seattle Public Library			✓
	กรมอนามัย	✓				กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	✓		✓
	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	✓		✓		สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร	✓		✓
	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	✓		✓		เมืองพัทยา	✓		✓
	โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์	✓		✓		กรมกิจการเด็กและเยาวชน	✓		✓
	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ	✓		✓		สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์	✓		✓

Wong

โลโก้	ชื่อหน่วยงาน	ส่วนงานที่เกี่ยวข้อง			โลโก้	ชื่อหน่วยงาน	ส่วนงานที่เกี่ยวข้อง		
		ส่วนงาน กลาง	NDMI	TK Park			ส่วนงาน กลาง	NDMI	TK Park
	สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	✓		✓		มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	✓		✓
	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	✓		✓					

Wong

คำอธิบายบทบาทของสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) ในระบบนิเวศ (ecosystem)

- เป้าหมายของการมีอยู่ของสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

- 1) ด้านเศรษฐกิจ คือ มูลค่าเพิ่มจากการส่งเสริมการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และนวัตกรรมการเรียนรู้
- 2) ด้านสังคม คือ (1) สังคมไทยมีความพร้อมของระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ (2) คนไทยสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ (Self-directed Learning)

- กลไก / องค์ประกอบ (Mechanism) ที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศ

ระบบนิเวศ (Ecosystem) ของการพัฒนาองค์ความรู้ ประกอบด้วย (1) การพัฒนาองค์ความรู้ในระบบการศึกษา ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่หลักของกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม รวมถึงสถาบันการศึกษาภายใต้สังกัดอื่น ๆ ได้แก่ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานการศึกษาของกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา กรมกิจการเด็กและเยาวชน และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่เป็นหน่วยงานนโยบายและกำกับดูแลสถาบันการศึกษาในประเทศทุกระดับ และ (2) การพัฒนาองค์ความรู้นอกระบบการศึกษา ซึ่งจะเป็นการแสวงหาความรู้ของประชาชนที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษาของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ หรือออกนอกระบบการศึกษาแล้ว โดยการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งในส่วนงานของรัฐ และเอกชน โดย สบร. เป็นหนึ่งในหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการพัฒนาองค์ความรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่อยู่นอกระบบการศึกษา ซึ่งมีกลไก / องค์ประกอบ (Mechanism) ที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศ ดังนี้

- ปัจจัยนำเข้า (Input) ปัจจัยนำเข้าสำคัญในการดำเนินงานของ สบร. ได้แก่

- 1) งบประมาณ
- 2) บุคลากร คือ เจ้าหน้าที่ สบร. ที่ปรึกษา/ผู้เชี่ยวชาญ และบุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 3) องค์ความรู้ โดยองค์ความรู้ของ สบร. ได้มาจาก 2 ช่องทาง คือ (1) การจัดหาค่าความรู้ (Knowledge Acquisition) ซึ่งได้จากการรวบรวมและสรรหาองค์ความรู้จากแหล่งต่าง ๆ แล้วนำมาสังเคราะห์และคัดเลือกองค์ความรู้ (Knowledge Curator) และ (2) การสร้างองค์ความรู้ (Knowledge Creation) โดย สบร. เอง
- 4) เทคโนโลยี ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้าง จัดหา และเผยแพร่องค์ความรู้
- 5) ภาคีเครือข่าย คือ หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ที่ร่วมดำเนินกิจกรรมกับ สบร.

- แนวทางการดำเนินงานของ สบร. เพื่อบรรลุพันธกิจในการจัดตั้ง

1) Knowledge Acquisition และ Knowledge Creation: การรวบรวม การพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ การจัดหมวดหมู่ และการเชื่อมโยงข้อมูล (Data) ข่าวสาร (Information) และความรู้ (Knowledge) ที่ประชาชนควรรู้ โดยเฉพาะความรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ที่กระจัดกระจายอยู่ตามแหล่งเรียนรู้และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ

และเอกชน ให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถเข้าใจและเข้าถึงได้ง่าย เพื่อให้ประชาชนสามารถสืบค้นความรู้ที่ต้องการและมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย ทั้งในรูปแบบสื่อออนไลน์และออฟไลน์ นอกจากนี้ สพร. ยังให้ความสำคัญกับงานบริการวิชาการด้านการเรียนรู้ ทั้ง (1) งานศึกษาวิจัย (Researching) ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของประชาชนและการพัฒนาระบบนิเวศน์ด้านการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ (2) งานอบรมสัมมนา (Training) เพื่อให้ความรู้แก่ผู้สนใจ และ (3) งานให้คำปรึกษา (Consulting) ในด้านที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความรู้และแหล่งเรียนรู้สมัยใหม่

2) การการจัดเก็บฐานข้อมูลองค์ความรู้ (Knowledge Storing) มี 2 รูปแบบ คือ การจัดเก็บฐานข้อมูลเครือข่าย และการจัดรูปแบบองค์ความรู้ให้เข้าถึงง่าย

3) Knowledge Transfer/Distribution: การเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ ที่จำเป็นสำหรับประชาชนในทุกช่วงวัย ผ่านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และบริการความรู้ เพื่อยกระดับภูมิปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ของประชาชน ในแหล่งเรียนรู้ต้นแบบของ สพร. ที่ประกอบด้วย อุทยานการเรียนรู้ คือ TK Park และ พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ทั้งนี้ สพร. มีบทบาท (Intervention) และภารกิจในการให้บริการแหล่งเรียนรู้ต้นแบบและถ่ายทอดความรู้ (Knowledge Transfer) และเผยแพร่องค์ความรู้และขยายเครือข่าย (Knowledge Distribution) คือ

(1) การพัฒนาต้นแบบแหล่งเรียนรู้ โดยในปัจจุบัน สพร. มีต้นแบบแหล่งเรียนรู้ 2 รูปแบบ คือ

- พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ คือ มิวเซียมสยาม (Museum Siam) ซึ่งปัจจุบันได้ดำเนินการขยายผลต้นแบบพิพิธภัณฑ์สู่ภูมิภาคและพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ พัฒนาองค์ความรู้ในพิพิธภัณฑ์และสร้างการรับรู้ของผู้ใช้บริการ และการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูล กิจกรรม กับเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ในประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้ ในการพัฒนาการขยายเครือข่ายของมิวเซียมสยามในอนาคตจะมีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเครือข่ายต่างประเทศในรูปแบบของ Digital Museum

- อุทยานการเรียนรู้ คือ TK Park ซึ่งปัจจุบันได้ดำเนินการขยายผลต้นแบบแหล่งเรียนรู้สู่ภูมิภาคและพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ การพัฒนาบุคลากรเครือข่าย และเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเครือข่ายในประเทศ ทั้งนี้ ในการพัฒนาการขยายเครือข่ายของอุทยานการเรียนรู้ในอนาคต อาทิ การพัฒนา Library & E-Library และการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเครือข่ายต่างประเทศ รวมทั้งการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใหม่ ๆ (New Learning space)

(2) การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ โดยในปัจจุบัน สพร. มีการพัฒนาบริการองค์ความรู้ในรูปแบบดิจิทัล ทั้งในรูปแบบของ Website Social Media Application และการพัฒนาในอนาคต คือ องค์ความรู้ในรูปแบบของ VR และ Metaverse รวมทั้งการให้การพัฒนา KM as a Service ที่เป็นบริการรูปแบบใหม่ของ สพร. โดยมุ่งเน้นการพัฒนาการให้บริการ “การจัดการความรู้” การพัฒนากลไกการจัดทำ Knowledge Outlook/ Foresight การพัฒนานวัตกรรม Brain Based Learning (BBL) และการพัฒนาและเชื่อมโยงข้อมูลเครือข่ายของพิพิธภัณฑ์และอุทยานการเรียนรู้ของ สพร.

3) Knowledge Utilization: สพร. มีบทบาท (Intervention) ในการสร้างแรงบันดาลใจในการค้นพบตัวเองและนำความรู้และทักษะที่ได้รับการถ่ายทอดและพัฒนาไปประยุกต์ใช้องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อส่งเสริมสันตนาการ ยกกระดับคุณภาพชีวิต การศึกษา การทำงาน และประกอบอาชีพ กับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มต่าง ๆ คือ กลุ่มเด็กปฐมวัย กลุ่มเยาวชน กลุ่มวัยเริ่มทำงาน วัยทำงาน รวมทั้งผู้สูงอายุ ซึ่งในปัจจุบันมีการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีนิสัยรักการอ่าน การเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่หลากหลาย ส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ทุกช่วงวัย (Lifelong Learning) และส่งเสริมการเข้าถึงการเรียนรู้และลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงความรู้

โดยเฉพาะในกลุ่มเป้าหมายใหม่ในอนาคต คือ กลุ่มความต้องการพิเศษ และกลุ่มผู้อยู่นอกระบบการศึกษา รวมไปถึงการส่งเสริมทักษะใหม่ ๆ ในอนาคตและการพัฒนาทักษะ กรณีการเปลี่ยนสายงานหรืออาชีพ ผ่านกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การประกวดแข่งขัน และการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น นอกจากนี้ สบร. ยังมีแนวคิดในการพัฒนาความร่วมมือกับภาคเอกชนและประชาชน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาและนำความผลของการพัฒนาต่อยอดความรู้ไปสร้างให้เกิดมูลค่า ทั้งในเชิงธุรกิจและสังคม

- **บทบาทของหน่วยงานภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศ**

1) **ต้นแบบแหล่งเรียนรู้ สบร.** มีอุทยานการเรียนรู้ และพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ที่ได้ขยายผลต้นแบบแหล่งเรียนรู้เชื่อมโยงไปยังเครือข่ายในประเทศและต่างประเทศทั้งในปัจจุบันและโอกาสที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีหน่วยงานที่ร่วมมือกันและเป็นพันธมิตรในการดำเนินการร่วมกัน คือ (1) หน่วยงานภายในประเทศ อาทิ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมส่งเสริมการเรียนรู้ กรุงเทพมหานคร กรมศิลปากร สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) และศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) และ (2) หน่วยงานต่างประเทศ อาทิ National Palace Museum, National Taiwan Museum, National Museum of the Philippines และ The Seattle Public Library โดยจะเห็นว่าหน่วยงานส่วนใหญ่ที่มีการดำเนินงานคล้ายคลึงกันกับ สบร. จะเป็นหนึ่งในพันธมิตรเครือข่ายความร่วมมือ ที่ช่วยสนับสนุนการส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบองค์ความรู้ใหม่ ๆ และในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ที่นำเสนอองค์ความรู้ที่แตกต่างกัน และสามารถเชื่อมโยงข้อมูล เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ให้ประชาชนได้เข้าชมและเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย

2) **นวัตกรรมการเรียนรู้ สบร.** ดำเนินการจัดทำ KM as a service และ Digital Service เพื่อพัฒนาและให้บริการจัดการองค์ความรู้ โดยมีหน่วยงานที่ร่วมมือกันและเป็นพันธมิตรในการดำเนินงานร่วมกัน อาทิ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) และกรมอนามัย

ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ ได้ยกฐานะจากสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2566 ภายใต้พระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 โดยมีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ใน 3 รูปแบบ คือ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ซึ่งการดำเนินงานบางส่วนอาจมีความคล้ายคลึงกับ สบร. โดยเฉพาะในประเด็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิตและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ในกรณีนี้ สบร. และกรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีแนวทางในการดำเนินงานร่วมกัน โดยกรมส่งเสริมการเรียนรู้มีจุดแข็งในการมีแหล่งเรียนรู้กระจายตัวอยู่ทั่วประเทศ แต่ขาดการบริหารจัดการองค์ความรู้ในรูปแบบใหม่ ๆ ในขณะที่ สบร. มีองค์ความรู้และนวัตกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ ๆ ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัย สบร. จึงสามารถดำเนินงานร่วมกับกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในการเข้าไปพัฒนาองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้แก่บุคลากรของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ และเผยแพร่กิจกรรมและรูปแบบการเรียนรู้ใหม่ ๆ รวมถึงการยกระดับการให้บริการแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการขยายเครือข่ายพันธมิตรภายในประเทศของ สบร. ที่ทำให้เกิดการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิตและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองร่วมกันได้ทั่วทุกพื้นที่ของประเทศไทย

